

4. Ruimtelijke ontwikkeling

Maastricht, juni '24

Ruimtelijke ontwikkeling

Provincies hebben in de periode 2019-2023 samen met gemeenten bepaald hoe de fysieke leefomgeving van burgers en bedrijven wordt gebruikt. Ruimte in Nederland is schaars en de ruimtebehoefte verandert, ook als gevolg van een veranderende samenleving en maatschappelijke opgaven die ruimtelijk hun beslag dienen te krijgen. In ons omgevingsbeleid was en is volop aandacht voor een goede balans tussen wonen, werken, leven en natuurontwikkeling. De kwaliteit van de leefomgeving en een gezond leefmilieu zijn belangrijke factoren voor het Limburgse vestigingsklimaat en kenniseconomie. Grote transities in onze samenleving leiden tot grote ruimteclaims; dit vraagt om ruimtelijke afwegingen en keuzes door Provincies, in het bijzonder op het gebied van:

- landbouw, natuur en stikstof;
- klimaat, water en energie;
- wonen en bereikbaarheid.

Op nationaal niveau heeft het Rijk haar rol verstevigd in de ruimtelijke ordening. Bij de uitwerking krijgen de provincies een centrale rol; dit geldt zeker voor De Peel en Zuid-Limburg die vanwege de complexe stapeling van opgaven zijn aangewezen als NOVEX-gebieden.

De ruimtelijke keuzes zijn onder meer vastgelegd in de Provinciale Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening. Hiermee is ruimtelijk richting gegeven aan de ambities en doelen voor de Limburgse fysieke leefomgeving.

Onze beleidskaders

- Kader Kwaliteit Limburgse centra
- Limburgse Agenda Wonen 2020-2023
- IBA
- Provinciale omgevingsvisie
- Provinciale omgevingsverordening
- Provinciaal waterprogramma
- Kader Stedelijke Ontwikkeling

Wat hebben we bereikt?

4.1. Aantrekkelijke vitale kleine kernen, wijken, buurten en dorpen in regionaal verband ter versterking van de leefomgeving en het vestigingsklimaat

Met aandacht voor complementariteit tussen gemeenten onderling en in samenwerking met ofwel Limburgse gemeenten, ofwel regio Parkstad, is de leefomgeving en het vestigingsklimaat van kleine kernen, wijken, buurten en dorpen versterkt.

Dit doel is onder andere bereikt doordat er doorstroming, transformatie, betaalbaarheid, woningen specifiek voor doelgroepen (starters, jonge gezinnen, ouderen, arbeidsmigranten, statushouders, beschermd), versnelling en afstemming van vraag/aanbod gerealiseerd is. Hierbij is er preventief gestuurd op kwaliteit en maatwerk door in te spelen op nieuwe woonvarianten (flexwonen, tiny houses, hofjeswoningen, tijdelijke woonruimte, kluswoningen), technische innovaties (digitale ondersteuning in zorgvragen/domotica) en sociaal maatschappelijke ontwikkelingen (nabijheid van voorzieningen c.q. faciliteiten op gebied van welzijn en leefbaarheid).

Naast de woonopgave in Limburg is er door aandacht voor bredere investeringsprogramma's perspectief op werk en inkomen gerealiseerd specifiek voor bewoners van regio Parkstad. Ook dit heeft bijgedragen aan de aantrekkelijkheid van de regio om in te wonen, werken en leven.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

4.1.1. Stedelijke ontwikkeling: versterking van het vestigings- en leefklimaat

Omschrijving

Door het verstrekken van subsidies is samen met gemeenten de centrumontwikkeling van steden en stedelijke regio's ter versterking van het vestigings- en leefklimaat gerealiseerd.

Rol provincie: *subsidiënt en partner*

Samenvatting

Kwaliteit

Voor het programma Stedelijke Ontwikkeling (SO) zijn er 13 gemeenten waaraan een subsidie is verleend ter versterking van het vestigings- en leefklimaat van de Limburgse steden met een regionale centrumfunctie. Reeds zichtbare resultaten hiervan zijn onder andere vermindering van commerciële (winkel)leegstand (bijv. Roermond met minimaal 7.000 m²), renovatie en behoud van voorzieningen voor publieke ontmoetingsfuncties (bijv. Gasthoes Horst aan de Maas en verbouwen van het monumentale postkantoor in Venlo tot het nieuwe Museum van Bommel van Dam) en herinrichting en vergroening van de openbare ruimten (bijv. Gulpen, Herinrichting Looierstraat – Gulp bestaande uit het omvormen van randen van de Gulp in trappartijen en groene oevers inclusief het uitbreiden van het open water met 175 m², het deels ontkluizen van de Gulp ter hoogte van het centrum en het herinrichten van de Looierstraat ca. 6.800m²).

Nadere informatie via website: <https://www.limburg.nl/onderwerpen/stedelijke/>

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Van de 13 gemeenten die een voorstel ten behoeve van SO hebben ingediend hebben inmiddels 11 gemeenten de afgesproken resultaten gerealiseerd, ofwel de projecten afgerond en zijn de subsidies vastgesteld. Voor de gemeenten Sittard-Geleen en Heerlen geldt dat nog een resterend deel-resultaat niet gerealiseerd is. Overleg vindt hiervoor nog plaats met gemeente Sittard-Geleen inzake de realisatie van het Huis aan de Markt (oude V&D-pand) en de verwachting is dat er in april 2024 bindende afspraken zullen zijn gemaakt, waarna de uitvoering binnen een jaar zal starten. Daarnaast dient SO Heerlen nog vastgesteld te worden i.v.m. de aanpassing van de realisatiedatum van een deel-resultaat, waarbij verwacht wordt dat deze subsidie vastgesteld zal worden in Q3 2024.

Tijd (indicator)

Geld

Er zijn geen relevante financiële afwijkingen bij dit product. In 2023 zijn alle financiële verzoeken afgehandeld.

Geld (indicator)

4.1.2. Kwaliteitsimpuls Limburgse centra: doorstroming en bereikbaarheid van de woningmarkt

Omschrijving

Als partner van gemeenten hebben wij bijgedragen aan het ontwikkelen van centra, kernen en wijken met eigen kracht en (historische) identiteit. Uitgangspunt was hierbij het bevorderen van doorstroming en bereikbaarheid van de woningmarkt (de juiste woning op de juiste plek voor de juiste doelgroep).

Rol provincie: *subsidiënt en partner.*

Samenvatting

Als partner van gemeenten hebben wij bijgedragen aan het ontwikkelen van centra, kernen en wijken met eigen kracht en (historische) identiteit. Uitgangspunt is hierbij het bevorderen van doorstroming en bereikbaarheid van de woningmarkt.

Kwaliteit

Per 15 maart 2023 zijn er met 25 gemeenten afspraken gemaakt over de realisatie van passende en betaalbare woningen in de vorm van samenwerkingsagenda's. Met 6 gemeenten is er zelfs een 2de samenwerkingsagenda gesloten, waarmee er in totaal 31 samenwerkingsagenda's zijn overeengekomen. Met deze 31 samenwerkingsagenda's dragen wij bij aan de versnelde realisatie van circa 4.750 nieuwe woningen en 400 gerenoveerde woningen. 2.430 van deze woningen vallen binnen de sociale huursector.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Momenteel hebben 20 van de 31 samenwerkingsagenda's geresulteerd in een subsidiebeschikking en zijn de plannen daadwerkelijk in uitvoering (en soms al gereed). De overige samenwerkingsagenda's worden nog door de gemeenten verder uitgewerkt, waarna ook de resterende 11 beschikkingen in 2024 en de eerste helft van 2025 zullen worden afgegeven. Hiermee zijn dan alle projecten in uitvoering.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van het product Kwaliteit Limburgse centra zijn de lasten begroot op € 12,86 mln. De werkelijke realisatie bedraagt € 6,07 mln. waardoor er een voordelig verschil ontstaat van € 6,80 mln. Zoals onder de indicator 'Tijd' aangegeven, zal het resterende deel van de subsidieaanvragen met betrekking tot samenwerkingsagenda's gemeenten in 2024 en de eerste helft van 2025 worden afgehandeld. De hiervoor beschikbare middelen (€ 6,80 mln.) worden overgeboekt naar 2024.

Geld (indicator)

4.1.3. Regiodeal transformatie Parkstad: sociaal-economische structuurversterking

Omschrijving

Wij hebben als subsidient en partner een noodzakelijke impuls gegeven om Parkstadregio Limburg vanuit een achterstandspositie structureel richting het gemiddelde van de Provincie Limburg te brengen. Dit deden wij in nauwe samenwerking met het Rijk, Stadsregio Parkstad Limburg, Parkstad gemeenten en IBA Parkstad. Het beoogde resultaat was het plegen van extra inzet op de volgende thema's: sociaal-economische structuurversterking, wonen en leefbaarheid, veiligheid, voorzieningen en retail, grensoverschrijdende samenwerking (GROS) en Regionale centrumfunctie Heerlen. De looptijd van de Regiodeal is in inmiddels geëindigd. De uitvoering van projecten loopt voort onder regie van de Stadsregio Parkstad Limburg welke jaarlijks aan Provincie Limburg rapporteert over de voortgang.

Rol provincie: *subsidient en partner.*

Samenvatting

De provincie heeft , samen met Parkstadregio en Rijk, bijgedragen aan een noodzakelijke impuls om Parkstadregio Limburg vanuit een achterstandspositie structureel richting het gemiddelde welstandsniveau in Limburg te brengen.

Kwaliteit

De gezamenlijke aanpak van Rijk, Provincie, Gemeenten, Stadsregio Parkstad, regionale instanties en marktpartijen heeft een impuls gegeven en versnelling aangebracht aan de uitvoering van het brede investeringsprogramma in Parkstad Limburg. Wij zijn tevreden als bewoners meer perspectief op werk en inkomen hebben en de aantrekkelijkheid van deze regio om in te wonen, werken en leven verbeterd is. Of maatregelen het gewenste effect hebben gehad en het doel binnen handbereik komt, is afhankelijk van zowel beïnvloedbare als niet beïnvloedbare factoren.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De Regiodeal kent een looptijd van 2019 t/m 2022. In 2024 worden de gemaakte afspraken met alle partijen verder voldaan.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van dit product zijn de lasten begroot op € 4,32 mln. De werkelijke realisatie bedraagt € 2,10 mln. waardoor een voordelig verschil ontstaat van € 2,22 mln. Dit wordt veroorzaakt door:

- Voor het project Vie-leven (voorheen Centercourt) resteert een bedrag van € 1,36 mln. op basis van de geactualiseerde liquiditeitsprognose 2023-2024. Dit restant is ten behoeve van de lastneming in 2024 als overboekingsvoorstel opgenomen.
- Er resteert vervolgens een bedrag van € 0,86 mln. Dit is veroorzaakt door het vervallen van de financiële bijdrage stallingskosten E-bikesysteem (€ 0,08 mln.) en geen besteding van € 0,79 mln. in bestaande of nieuwe projecten conform afspraken met de regio. Het totale restantbedrag wordt verder niet meer besteed en valt vrij ten gunste van de algemene middelen.

Geld (indicator)

Wat hebben we bereikt?

4.2. Een voortreffelijke woon- en leefomgeving, waar mensen zich prettig voelen

Het doel van de Limburgse Agenda Wonen was het beschikbaar krijgen van 'de juiste woning, op de juiste plek, op het juiste moment'. Samen met onze partners is er in de afgelopen jaren toegewerkt naar een voortreffelijke woon- en leefomgeving waar mensen zich prettig voelen. Deze inzet wordt in de komende jaren, samen met onze partners voortgezet.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

4.2.1. Wonen in Limburg: fundament, versterken en versnellen

Omschrijving

We voeren de Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 verder uit. Daarnaast dragen wij bij aan de landelijke woonopgave op basis van afspraken die op 9 maart 2023 zijn vastgelegd in de Woondeal Limburg.

Rol Provincie: ondersteuner, procesmanager, partner

Samenvatting

We hebben de Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 uitgevoerd. Via verschillende (subsidie)regelingen hebben wij gestimuleerd, versneld en ondersteund bij woningbouwprojecten. Daarnaast hebben we bijgedragen aan de landelijke woonopgave op basis van afspraken, die op 9 maart 2023 zijn vastgelegd in de Woondeal Limburg.

Hiermee zetten wij in op het versneld beschikbaar krijgen van voldoende woningen voor de juiste doelgroepen en prijssegmenten. Het effect van deze inzet is o.a. de grote toename van het aantal startersregelingen in 2023 én het aantal daadwerkelijk gerealiseerde (betaalbare) woningen in 2023, welke conform afspraken in de Woondeal was en geen daling laten zien t.o.v. vorig jaar. Hierdoor zijn er meer woningen beschikbaar gekomen voor mensen die in Limburg willen wonen.

Kwaliteit

De in de Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 beschreven instrumenten voor fundament, versterken en versnellen hebben geleid tot nieuwe ontwikkelingen op de woningmarkt. Op 9 maart 2023 ondertekenden de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Provincie Limburg, alle Limburgse gemeenten en corporaties en het Waterschap Limburg de Woondeal Limburg. Hierin is afgesproken, dat er in Limburg tot 2030 26.550 woningen bij komen, waarvan het grootste deel in de sociale huur, de middenhuur en de betaalbare koop. Daarnaast heeft Limburg nog een ambitie om 20.000 woningen extra te bouwen. In nauwe samenwerking zijn de betrokken partijen nu samen aan de slag om deze Woondeal te realiseren. Het monitoringsysteem is geactualiseerd met Limburgse en euregionale woencijfers. Er is een start gemaakt met de doorontwikkeling van het monitorsysteem, waarbij wordt aangesloten bij de doelen uit de Woondeal. Er is een halfjaarlijks terugkerend netwerkevent (de Woonkeuken) georganiseerd, welke in november voor het eerst heeft plaatsgevonden in aanwezigheid van minister De Jonge. Verder heeft er in september een proefversnellingstafel plaatsgevonden welke een adviesrapport (Aan tafel in Limburg) heeft opgeleverd. Hiermee wordt ingezet op versnelling van woningbouwprojecten. In de 1e helft van 2024

wordt dit rapport met de gemeenten en corporaties besproken en worden er afspraken gemaakt over het inrichten van versnellingsstafels in Limburg. Daarnaast hebben wij tegen het einde van het jaar de Limburgse gemeenten ondersteuning geboden bij het aanvragen van een bijdrage bij de WBI (WoningbouwImpuls), een Rijksstimuleringsregeling.

In november 2023 heeft ook het eerste Woondealafeloverleg (het overleg tussen de minister van VRO en alle betrokken partijen) plaatsgevonden, waarbij de voortgang van de woningbouw in Limburg is besproken. Eveneens is afgesproken om het straatje erbij en grootschalig woningbouw nabij de OV knooppunten samen te gaan onderzoeken.

In de Woondeal wordt een onderscheid gemaakt tussen resultaten in de eerste periode (2022-2024) en de tweede periode (2025 tot en met 2030). Limburg ligt op koers, we bouwen op alle onderdelen wat nodig is. Zowel in aantallen, als ook in betaalbaarheid. Alleen de transformaties (van niet voor wonen bestemde gebouwen naar woningen) blijven iets achter. Om dit tempo door te zetten naar de komende jaren is er aandacht nodig voor het opharden van plannen en het afgeven van omgevingsvergunningen. Wij ondersteunen de Woondealpartners waar nodig en mogelijk hierbij.

Ook is tijdens het Woondealafeloverleg (het periodieke overleg met de Minister van VRO, de provincie en een vertegenwoordiging van de gemeenten en corporaties) gesproken over de verhoogde behoefte, die er landelijk is aan woningen. De Limburgse Woondealpartners hebben aangegeven een bijdrage te willen leveren aan deze behoefte en hebben daarbij een indicatief minimaal bod van 3.000 woningen, te realiseren in de periode van de Woondeal (tot en met 2030), gedaan. Dit bod wordt door de Woondealpartners in Q1 en Q2 van 2024 verder uitgewerkt tot een definitief bod.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De Startersregeling is bedoeld voor starters op de markt voor de aankoop van een woning in Limburg met een koopprijs tot een bedrag van maximaal € 280.000. De lening bedraagt maximaal 20% van de koopsom. PS hebben op 3 november 2023 besloten de looptijd van de “Verordening Startersleningen Provincie Limburg” t/m 31 december 2027 te verlengen. In 2023 is een ongekend record aantal van 799 Startersleningen verstrekt met een Provinciale bijdrage van € 23 mln.

Met de subsidieregeling Flexibele Inzet Ondersteuning Woningbouw 1e tranche (inmiddels gesloten en compleet beschikt) heeft de Provincie gemeenten ondersteund bij snellere doorlooptijden in de voorfase van woningbouwprojecten. Voor de 2e tranche is eind 2022 een bijdrage van het Rijk toegezegd en uitgekeerd (€ 1,11 mln.) De 2e tranche is in Q2 2023 opengesteld en loopt tot en met 31 december 2024. In 2023 hebben 9 gemeenten gebruik gemaakt van de subsidieregeling. In totaal is er € 270.000 uitgekeerd.

Met de subsidieregels Stimulering Wonen 2020-2023 zijn projecten gestimuleerd, die tegemoet komen aan de vraag naar woningen in het sociale huur en middeldure huursegment, waarbij rekening wordt gehouden met de plankwaliteit en de behoefte van de verschillende doelgroepen. De regeling is beëindigd in november 2023. Er zijn 46 projectaanvragen voor ruim 1.100 woningen gehonoreerd.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van dit product zijn de lasten begroot op € 4,17 mln. en de baten op € 1,24 mln. De werkelijke realisatie bedraagt € 1,77 mln. aan lasten en € 0,34 mln. aan baten, waardoor er een voordelig verschil ontstaat van € 3,31 mln. (€ 2,40 mln. lasten en € 0,91 mln. baten). Dit verschil wordt met name veroorzaakt door:

- nog af te handelen ingediende subsidieaanvragen € 0,76 mln.;
- Rijksmiddelen meerjarig ter beschikking, langere looptijd: doorlopende afspraken met het Rijk (SPUK's) € 1,26 mln. De doorlooptijd voor deze SPUK's is meerjarig. Derhalve worden de niet-bestede middelen, inclusief de baten (bijdrage van het Rijk) overgeboekt naar 2024;
- het betreft in 2023 genomen besluiten en samenwerkingsverbanden ad € 0,05 mln. , waardoor reeds vastgelegde verplichtingen in 2023 doorlopen naar 2024 en daarmee afgerond worden.

De niet-bestede middelen, zowel de baten als de lasten, worden overgeboekt naar 2024.

Geld (indicator)

Wat hebben we bereikt?

4.3. Een ruimtelijke kwaliteitsimpuls zowel in stedelijk als landelijk gebied

Onze ambities voor de fysieke omgeving in 2023 zijn verwoord in de Provinciale omgevingsvisie (POVI): een aantrekkelijke, sociale, gezonde en veilige leefomgeving (in stedelijke omgeving én landelijk gebied, boven- en ondergronds) die ruimte biedt aan een toekomstbestendige, innovatieve en duurzame economie, energietransitie en klimaatadaptatie. We koppelen dit aan de uitnodiging van het Rijk aan de Provincie om als gebiedsautoriteit gebiedsgericht te werken aan de realisatie van de grote nationale opgaven. Indicatoren voor doelbereik komen voort uit de POVI-monitor. Na vaststelling van de provinciale Omgevingsvisie geeft deze richting aan de bescherming en benutting van de Limburgse omgeving in projecten en besluiten. De Omgevingsverordening regelt de juridische binding van bedrijven en burgers waar provinciale belangen dat nodig maken. Dit heeft een directe invloed op de leefomgeving van burgers.

Waar het gaat om de beoordeling van ruimtelijke plannen zien de Limburgers de resultaten pas als de ruimtelijke plannen tot uitvoer komen ná besluitvorming ervan door de gemeenten.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

4.3.1. Omgevingsvisie en ruimtelijk beleid: hernieuwde afspraken met gemeenten

Omschrijving

We houden Omgevingsvisie en Omgevingsverordening actueel, als onderdeel van de beleidscyclus van het omgevingsbeleid waarin ook monitoring en evaluatie nadrukkelijk een plek hebben. Dat is een wettelijke taak van de Provincie. Op basis van de Omgevingsvisie maken we hernieuwde afspraken met gemeenten over doorwerking ervan in regionale visies en programma's per regio.

In 2023 wordt samen met de regio's de ruimtelijke puzzel gelegd, als basis voor nadere ruimtelijke afspraken met het Rijk, conform Programma NOVEX van het Rijk. Bijzondere aandacht krijgen daarbij afspraken met het Rijk over de ontwikkeling van de NOVEX-gebieden De Peel en Zuid-Limburg.

Rol Provincie: *bevoegd gezag, partner*

Samenvatting

In afstemming met de regio's is in 2023 de ruimtelijke puzzel gelegd, als basis voor nadere ruimtelijke afspraken met het Rijk.

Kwaliteit

Conform planning is het Ruimtelijk Voorstel, na twee sonderende rondes bij de Statencommissie Leefomgeving, de gemeenten (in regionaal verband) en het Waterschap in december 2023 door GS vastgesteld en aangeboden aan het Rijk. Het Ruimtelijk Voorstel vormt niet alleen de basis voor een Ruimtelijk Arrangement met het Rijk maar ook de opmaat voor een aanscherping van de provinciale Omgevingsvisie.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Conform planning is toegewerkt naar een Ruimtelijk Voorstel dat wij in december 2023 hebben aangeboden aan de minister voor VRO.

De ontwikkelperspectieven voor de twee NOVEX-gebieden (De Peel en Zuid-Limburg) worden naar verwachting voorjaar 2024 opgeleverd, binnen de (door het Rijk verruimde) termijn voor aanlevering.

De bestaande regionale bestuursafspraken tussen Provincie en gemeenten op het vlak van het brede omgevingsbeleid zijn gezamenlijk geëvalueerd en hebben geresulteerd in procesaanbevelingen. Die gaan over het intrekken van uitgevoerde afspraken en over de continuering van de regionale samenwerking. Ná sluiten van het Ruimtelijk Arrangement met het Rijk zullen we met de gemeenten bezien hoe wij vorm en inhoud kunnen geven aan hernieuwde afspraken ter ondersteuning van die samenwerking. Door de val van het Kabinet is de vaststelling van het Ruimtelijk Arrangement in de tijd opgeschoven.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van dit product zijn de lasten begroot op € 1,94 mln. De werkelijke realisatie bedraagt € 2,53 mln. waardoor een nadelig verschil ontstaat van € 0,59 mln. Dit wordt veroorzaakt door:

- een niet begrote dotatie in de voorziening BIE IPS/Yard van € 1,08 mln. (budgettair neutraal);
- voordelige verschillen ca. € 0,3 mln. in diverse werkbudgetten.

De baten van dit product zijn begroot op € 1,89 mln. De werkelijke realisatie van de baten bedragen € 5,23 mln., hetgeen een voordelig verschil oplevert van € 3,34 mln. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- hogere baten dan begroot met betrekking tot erfpachtcanon van € 1,49 mln.;
- de niet begrote vrijval lening BIE IPS/Yard van € 1,08 mln. (budgettair neutraal);
- de niet begrote ontvangsten DU Novex van het Rijk van € 0,30 mln.;
- overige hogere opbrengsten van projecten en bijdragen van ca. € 0,35 mln.

Geld (indicator)

Wat hebben we bereikt?

4.4. Hoogwaterveiligheid in balans met een aantrekkelijk woon-, werk-, recreatie en leefgebied van de Maasvallei

In 2023 hebben we verder gewerkt aan de waterveiligheidsopgave langs de Maas, een meerjarige aanpak die er op termijn toe moet leiden dat de Maas veiliger en mooier wordt. Onze bijdrage hierin is het versterken van ruimtelijke kwaliteit in hoogwaterprojecten, het versterken van de toepassing van maatwerk en innovatieve oplossingen bij dijkversterkingen, het bijdragen aan de ontwikkeling van het programma Integraal Riviermanagement en het Deltaprogramma Maas én het voldoen aan onze wettelijke taken (goedkeuren dijkverbeteringsplannen). De omvang van deze opgave, de complexiteit van de oplossingen, het vele onderzoek wat hierbij nodig is, alsmede de brede belangenafweging en de ruimte burgerparticipatie maakt dat dit gaat over een meerjarenaanpak.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

4.4.1. Waterveiligheid Maas: versterken van de ruimtelijke kwaliteit en deelname projecten

Omschrijving

Het beleid van de Provincie Limburg voor waterveiligheid langs de Maas is neergelegd in de Provinciale Omgevingsvisie en de uitwerking hiervan in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. De provincie acteert hierin als middenbestuur en gebiedsregisseur. Veel van de verantwoordelijkheden inzake het waterveiligheidsbeleid liggen niet bij de provincie, maar bij het waterschap en het Rijk.

In 2023 zijn de volgende activiteiten verricht:

1. Deelname aan hoogwaterprojecten waar de Provincie Limburg aan participeert, waarbij de meeste aandacht is uitgegaan naar de MIRT-verkenningen Vierwaarden en Zuidelijk Maasdal, die

4. Ruimtelijke ontwikkeling

- zijn gestart naar aanleiding van het zomerhoogwater van 2021. Verder hebben we bijgedragen aan de brede gebiedsontwikkeling van Arcen, Well, Thorn-Wessem en IRM-pilots, met als insteek het versterken van de ruimtelijke kwaliteit in deze gebieden;
2. Het ontwikkelen en bijdragen aan het Deltaprogramma Maas en het programma Integraal Riviermanagement (IRM) door het belang van de Provincie Limburg (een kader bieden voor concrete projecten in de Maasvallei) en gebiedskennis in te brengen, o.a. door het ontwikkelen van een Panorama Maasvallei, dat bijdraagt aan een goede afweging bij ruimtelijke keuzes in de toekomst van de Maasvallei;
  3. Pleiten voor het toepassen van maatwerk en innovatieve oplossingen voor de dijkversterkingsprojecten die in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma in Limburg voorbereiding zijn;
  4. Goedkeuren van dijkverbeteringsprojectbesluit in de rol van bevoegd gezag Omgevingswet.

Rol provincie: *financier, partner, bevoegd gezag, ondersteuner.*

Samenvatting

In diverse hoogwaterprojecten heeft de Provincie invulling kunnen geven aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit.

Kwaliteit

We hebben invulling kunnen geven aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit in diverse hoogwaterprojecten (in uitvoering: Grensmaas; in planuitwerking: Lob van Gennep, Oeffelt, Well, Arcen, Baarlo - Hout-Blerick, Verlaging dam Lateraalkanaal, Willem Alexanderhaven en Thorn-Wessem; in (MIRT-)verkenning: Vierwaarden, en Zuidelijk Maasdal), zodat de uitvoering daadwerkelijk van start kan gaan. Voor alle hoogwaterprojecten geldt dat de Provincie Limburg geen trekkende rol heeft.

In 2023 is bekend geworden dat een aannemer is gevonden die een zelfsluitende kering in het dijktraject Arcen gaat realiseren. Hiermee geven we invulling aan maatwerk en innovatieve oplossingen in de aanpak van de dijken in de Maasvallei, hetgeen bijdraagt aan het behouden en waar mogelijk versterken van de ruimtelijke kwaliteit in de Maasvallei. Daarnaast is het Waterschap Limburg in 2023 reeds gestart met de bouw van een zelfsluitende kering in Steyl-Maashoek.

Tevens is in 2023 voor het project Groene Rivier Well de Bestuursovereenkomst getekend om te starten met de planuitwerking. Een belangrijke mijlpaal in dit project, waar ruimte aan de rivier wordt gegeven.

Voor het project Vierwaarden hebben alle betrokken partijen in 2023 een Samenwerkingsovereenkomst getekend, waarmee de samenwerkingsafspraken voor de MIRT-verkenning zijn vastgelegd.

Eind 2023 werd ook bekend dat het Ontwerp-Programma Integraal Riviermanagement is vastgesteld door het kabinet en is aangekondigd dat het in januari 2024 ter inzage wordt gelegd. Op dat moment is er gelegenheid voor 'één ieder die dat wil' om een zienswijze in te dienen.

We hebben in 2023 één dijkverbeteringsplan goedgekeurd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De Provincie Limburg participeert in een aantal hoogwaterprojecten. De Provincie Limburg is geen trekker van deze hoogwaterprojecten. De projecten kosten veelal meer tijd dan oorspronkelijk gepland. Dit heeft ermee te maken, dat het maken van een ontwerp en de daarvoor benodigde onderzoeken meer tijd in beslag nemen. Daarnaast kost de afstemming tussen overheden en de direct betrokkenen vaak meer tijd dan gepland. In zijn algemeenheid zijn er altijd onverwachte en onvoorziene taken die extra uitzoekwerk en tijd kosten, waardoor projecten vertragen.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van dit product zijn de lasten begroot op € 8,32 mln. De werkelijke realisatie bedraagt € 3,22 mln. waardoor een voordelig verschil ontstaat van € 5,10 mln. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Vertraging in de planuitwerking van Oeffelt, Verlaging dam Lateraalkanaal, Groene Rivier Well voor een bedrag van in totaal € 5.95 mln. De planuitwerkingen vereisen meer tijd dan oorspronkelijk gedacht. Deze middelen zijn aldus niet besteed in 2023 en als overboekingsvoorstel naar 2024 opgenomen;
- Hogere lasten voor procesmiddelen Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) dan begroot voor € 0,64 mln.

Er zijn geen baten begroot, de werkelijke realisatie bedraagt echter € 1,00 mln. Dit wordt volledig veroorzaakt door ontvangsten vanuit het Waterschap Limburg ten behoeve van procesmiddelen voor het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). De Provincie Limburg is penvoerder namens WRL.

Geld (indicator)

Wat heeft het ons gekost?

Wij hebben een voordelig verschil in het resultaat van programma Ruimtelijke ontwikkeling van € 19,67 mln.

De gerealiseerde lasten bedragen € 49,76 mln. en dit is € 11,05 mln. hoger dan de bijgestelde begroting 2023. De hogere lasten houden verband met € 3,47 mln. hogere baten, respectievelijk meer onttrekking uit de reserves van € 27,25 mln.

Enerzijds zijn de kapitaallasten ruim € 27,25 mln. hoger dan begroot. Ultimo boekjaar heeft er een afwaardering van grondposities rondom het majeure project Ooijen-Wanssum plaatsgevonden. In het transformatieproces van gronden naar natuur is de waarde van deze bezittingen duurzaam afgenomen en daarom afgewaardeerd. Dit is in lijn met de kaders uit het totaalplan. Deze afwaardering wordt volledig gedekt uit de daarvoor ingestelde reserve DU Ooijen-Wanssum.

Anderzijds is binnen de reguliere product-budgetten een overschot aan middelen. De budgetafwijkingen tussen de begroting en de realisatie bij de verschillende producten zijn toegelicht bij "Wat gaan we daarvoor doen?", onderdeel Geld.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijzigingen 2023	Realisatie 2023	Verschil tussen begroting en realisatie 2023
Lasten				
4 Ruimtelijke ontwikkeling				
411 Stedelijke ontwikkeling				
68268 Werkbudget Kernteam IBA	0	9	2	7
68745 Convenant stedelijke ontwikkeling Sittard	0	0	0	0
Totaal 411 Stedelijke ontwikkeling	0	9	2	7
412 Kwaliteitsimpuls Limburgse centra				
69175 Procesmiddelen Kwaliteit Limburgse Centra	20	76	12	65
69273 Samenwerkingsagenda gemeente Voerendaal	0	900	900	0
69324 Samenwerkingsagenda gemeente Roermond	1.878	1.878	1.878	0
69329 Samenwerkingsagenda gemeente Vaals	0	268	0	268
69363 1e Samenwerkingsagenda gemeente Landgraaf	0	540	0	540
69382 1e Samenwerkingsagenda gem Horst ad Maas	0	0	0	0
69456 Samenwerkingsagenda gemeente Brunssum	0	0	0	0
69578 Initiatieven extra aanbod woningen	685	28	4	24
69586 Samenwerkingsagenda gemeente Bergen	0	750	750	0
69589 Samenwerkingsagenda Mook en Middelaar	0	0	0	0
69604 Samenwerkingsagenda EijsdenMargraten	0	594	594	0
69618 Samenwerkingsagenda gemeente Venlo	0	3.000	0	3.000
69640 Samenwerkingsagenda gemeente Roerdalen	0	600	600	0
69646 2e Samenwerkingsagenda gem EchtSusteren	0	1.100	1.100	0
69651 Samenwerkingsagenda gemeente Beekdaelen	0	1.900	0	1.900

4. Ruimtelijke ontwikkeling

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijzigingen 2023	Realisatie 2023	Verschil tussen begroting en realisatie 2023
69684 2e Samenwerkingsagenda gemeente Weert	0	230	230	0
69701 2e Samenwerkingsagenda gemeente Peel en Maas	0	0	0	0
69702 Samenwerkingsagenda gemeente Heerlen	0	1.000	0	1.000
69709 2e Samenwerkingsagenda gemeente Maastricht	0	0	0	0
69710 2e Samenwerkingsagenda Horst aan de Maas	0	0	0	0
69719 Samenwerkingsagenda gemeente Stein	0	0	0	0
69725 Samenwerkingsagenda gemeente Maasgouw	0	0	0	0
Totaal 412 Kwaliteitsimpuls Limburgse centra	2.583	12.863	6.067	6.796
413 Regiodeal transformatie Parkstad				
69129 Center Court voor Gezondheid	800	1.570	213	1.357
69201 Regiodeal Parkstad cofin 2e tranche	0	0	0	0
69462 Project 17 Ebike deelsysteem	0	75	0	75
69551 Regiodeal Parkstad cofin 3e tranche	0	786	0	786
69643 Proj Kleine Kastelenbuurt stg Woonpunt	0	139	139	0
69720 Compensatie overdrachtsbel Regiodeal Parkstad	0	0	1.752	-1.752
69754 Compensatie overdrachtsbel Schillerstraat	0	30	0	30
69755 Comp overdrachtsbel GMS minisaffertjes	0	300	0	300
69756 Comp overdrachtsbel Hoofdstraatkast buurt	0	200	0	200
69757 Comp overdrachtsbel Oud Nieuwenhagen fase 1	0	164	0	164

4. Ruimtelijke ontwikkeling

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijzigingen 2023	Realisatie 2023	Vershil tussen begroting en realisatie 2023
69758 Comp overdrachtsbelasting Lauradorp	0	330	0	330
69759 Comp overdrachtsbelasting Inpondmakelaar	0	728	0	728
Totaal 413 Regiodeal transformatie Parkstad	800	4.322	2.105	2.218
421 Wonen in Limburg				
63206 Stim nieuwe ontw volkshuisvesting	13	13	6	7
68723 Actieplan Wonen Zuid Limburg	0	13	1	12
68821 Grensoverschrijdende woonmonitor EMR	0	54	17	37
69116 Gebiedsontwikkeling Rolduckerveld TLW	0	0	0	0
69174 Versnelling Flexwonen	0	64	13	52
69193 Subsidiereregels Stimulering Wonen 20202023	862	1.670	1.173	497
69194 Versnellen Limburgse Agenda Wonen	50	197	153	44
69195 Fundament Limburgse Agenda Wonen	100	75	95	-19
69378 SPUK Flex inzet ondersteuning woningbouw	0	8	0	8
69619 Subs Onderst Anal KK woningb proj	0	166	0	166
69630 Motie 2786 Aanvalsplan Limb woningmarkt	0	335	0	335
69650 Cofinanciering SPUK Flex woningbouw 2e tr	0	332	0	332
69657 SPUK Woondeals	0	290	46	244
69685 SPUK Flex inzet onderst woningbouw 2e tranch	0	950	270	680
Totaal 421 Wonen in Limburg	1.025	4.166	1.772	2.395
431 Omgevingsvisie en ruimtelijk beleid				
63392 Provinciale Cie Omgevingsvraagstukken	14	14	1	13
63398 Ontwikkelingsgericht werken	128	140	89	51
63401 Budget RO internationaal	16	16	11	5

4. Ruimtelijke ontwikkeling

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijzigingen 2023	Realisatie 2023	Verschil tussen begroting en realisatie 2023
63992 Provinciale Omgevingsvisie	208	195	167	28
65438 Kostprijs projecten	0	0	72	-72
65443 Algemene kosten	58	101	94	6
65444 Beheer onroerende eigendommen	408	408	391	17
65654 Plan van Transformatie ENCigroeve	0	24	24	0
67543 Baten en lasten exploitatie grondprojecten	0	0	-34	34
67544 Tegenrekening exploitatie grondprojecten	0	0	2	-2
68554 REBIS	62	62	52	10
68803 Onderz ontwikkellocatie Oostflank Brunssum	0	283	44	239
69383 Proceskosten NOVgebied ZuidLimburg	0	57	53	3
69388 Procesgeld militaire luchthavens	8	8	0	8
69544 Voorziening BIE IPSYard	0	0	1.079	-1.079
69592 Proceskosten NOVEX de Peel	0	181	125	56
69593 SPUK Novi de Peel	0	298	213	84
69596 SPUK NOVI ZuidLimburg	0	112	20	92
69699 Gebiedsbiografie de Peel	0	41	41	0
69800 SPUK Versnelling transitie landelijk gebied	0	0	85	-85
Totaal 431 Omgevingsvisie en ruimtelijk beleid	903	1.940	2.533	-593
441 Waterveiligheid Maas				
65052 Procesmiddelen Maasdal	0	0	162	-162
67349 MP Voorfinanciering hoogwatermaatregelen	0	1.500	0	1.500
68839 Uitgaven OW Ooijen Wanssum exploitatie	0	0	52	-52
68907 Koploper Oeffelt MIRT	0	450	0	450
69359 Systeemmaatregel Well	0	4.000	0	4.000
69360 Systeemmaatregel Arcen	0	2.000	2.000	0

4. Ruimtelijke ontwikkeling

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijzigingen 2023	Realisatie 2023	Vershil tussen begroting en realisatie 2023
69361 Systeemmaatregel Baarlo	1.000	0	0	0
69617 Procesmiddelen verkenningsfase WRL	0	370	1.005	-635
69663 Systeemmaatregel ThornWessem	0	0	0	0
69840 Jachthaven Venlo	0	0	0	0
Totaal 441 Waterveiligheid Maas	1.000	8.320	3.218	5.102
490 Personele lasten programma ruimtelijke ontwikkeling				
68024 Doorberekende personeelskosten	0	341	327	14
68025 Doorberekende personeelskosten	0	711	682	29
68037 Doorberekende personeelskosten	104	104	100	4
68038 Doorberekende personeelskosten	919	919	881	38
68040 Doorberekende personeelskosten	4.249	4.249	4.075	175
68041 Doorberekende personeelskosten	455	455	436	19
Totaal 490 Personele lasten programma ruimtelijke ontwikkeling	5.728	6.780	6.501	279
491 Kapitaallasten programma ruimtelijke ontwikkeling				
67942 Kapitaallasten	0	0	0	0
67946 Kapitaallasten	0	307	27.559	-27.252
Totaal 491 Kapitaallasten programma ruimtelijke ontwikkeling	0	307	27.559	-27.252
Totaal 4 Ruimtelijke ontwikkeling	12.039	38.708	49.757	-11.049
Totaal Lasten	12.039	38.708	49.757	-11.049
Baten				
4 Ruimtelijke ontwikkeling				
421 Wonen in Limburg				
68821 Grensoverschrijdende woonmonitor EMR	0	0	26	-26

4. Ruimtelijke ontwikkeling

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijzigingen 2023	Realisatie 2023	Vershil tussen begroting en realisatie 2023
69378 SPUK Flex inzet ondersteuning woningbouw	0	8	0	8
69657 SPUK Woondeals	0	290	46	244
69685 SPUK Flex inzet ondersteuning woningbouw 2e tranch	0	950	270	680
Totaal 421 Wonen in Limburg	0	1.248	342	906
431 Omgevingsvisie en ruimtelijk beleid				
65439 Opbrengsten projecten	100	100	322	-222
65444 Beheer onroerende eigendommen	621	621	710	-89
67543 Baten en lasten exploitatie grondprojecten	0	0	0	0
67544 Tegenrekening exploitatie grondprojecten	0	0	-32	32
67877 Erfpachtcanon	879	879	2.374	-1.495
69383 Proceskosten NOVlgebied ZuidLimburg	0	0	34	-34
69566 Vrijval lening MinEZ inzake BIE IPSYARD	0	0	1.079	-1.079
69592 Proceskosten NOVEX de Peel	0	0	125	-125
69593 SPUK Novi de Peel	0	207	213	-7
69596 SPUK NOVI ZuidLimburg	0	83	20	62
69800 SPUK Versnelling transitie landelijk gebied	0	0	85	-85
69862 DU Novex	0	0	300	-300
Totaal 431 Omgevingsvisie en ruimtelijk beleid	1.600	1.889	5.232	-3.343
441 Waterveiligheid Maas				
65052 Procesmiddelen Maasdal	0	0	31	-31
69617 Procesmiddelen verkenningsfase WRL	0	0	1.000	-1.000
Totaal 441 Waterveiligheid Maas	0	0	1.031	-1.031
Totaal 4 Ruimtelijke ontwikkeling	1.600	3.137	6.604	-3.467
Totaal Baten	1.600	3.137	6.604	-3.467
Saldo van baten en lasten	-10.438	-35.570	-43.152	7.582
Stortingen				

4. Ruimtelijke ontwikkeling

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijzigingen 2023	Realisatie 2023	Vershil tussen begroting en realisatie 2023
4 Ruimtelijke ontwikkeling				
412 Kwaliteitsimpuls Limburgse centra				
69776 Toevoeging PR Leefbaarheid	0	0	0	0
Totaal 412 Kwaliteitsimpuls Limburgse centra	0	0	0	0
413 Regiodeal transformatie Parkstad				
69767 Toevoeging PR Regiodeals 5e en 6e tranche	0	0	0	0
Totaal 413 Regiodeal transformatie Parkstad	0	0	0	0
421 Wonen in Limburg				
69777 Toevoeging PR Wonen	0	0	0	0
69839 Toevoeging risicoreserve SIS	0	142	142	0
Totaal 421 Wonen in Limburg	0	142	142	0
Totaal 4 Ruimtelijke ontwikkeling	0	142	142	0
Totaal Stortingen	0	142	142	0
Onttrekkingen				
4 Ruimtelijke ontwikkeling				
413 Regiodeal transformatie Parkstad				
69105 Aanwending reserve DU Regiodeal Parkstad	0	1.752	1.752	0
Totaal 413 Regiodeal transformatie Parkstad	0	1.752	1.752	0
421 Wonen in Limburg				
69528 Aanwending reserve Transitiefonds	0	0	0	0
Totaal 421 Wonen in Limburg	0	0	0	0
431 Omgevingsvisie en ruimtelijk beleid				
69752 Aanwending risicoreserve SIS	0	0	0	0
Totaal 431 Omgevingsvisie en ruimtelijk beleid	0	0	0	0
441 Waterveiligheid Maas				
67677 Aanwending reserve DU OoijenWanssum	0	500	27.752	-27.252

4. Ruimtelijke ontwikkeling

Exploitatie	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijzigingen 2023	Realisatie 2023	Verschil tussen begroting en realisatie 2023
Totaal 441 Waterveiligheid Maas	0	500	27.752	-27.252
Totaal 4 Ruimtelijke ontwikkeling	0	2.252	29.504	-27.252
Totaal Onttrekkingen	0	2.252	29.504	-27.252
Saldo mutatie reserves	0	2.111	29.362	-27.252
Resultaat	-10.438	-33.460	-13.790	-19.670

Verbonden partijen ruimtelijke ontwikkeling

IBA Parkstad spitst zich specifiek toe op de realisatie van een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in Zuid-Limburg, middels ondersteuning van toonaangevende projecten.